

HOPP



Nr 4 vinter 2020

**TID ATT
FUNDERA**
PÅ DET SOM ÄR STÖRRE

TEMA **DET YTTERSTA**

Svenska kyrkan 
UPPSALA

SMÅ LJUS PUNKTER I OÄNDLIGT KOSMOS

"Blinka lilla stjärna där, hur jag undrar vad du är ..."

Jag tror jag sjöng fel när jag var liten: *var du är istället för vad du är*. För när jag gick sista biten hem, där gatlyktorna hade tagit slut, då såg jag långt långt borta lilla Karlavagnen och stora Karlavagnen och massor av vackra stjärnor som blinkade.

Långt senare hittade jag en annan vers som jag kände igen mig i: *"När jag ser din himmel, som dina fingrar format, månen och stjärnorna du fäste där, vad är då en människa ..."*

Vad är det som finns där längst ute? Det är lätt att känna sig liten under det oändliga himlavalvet.

Vi har under det här året i Hopp tagit oss från människans innersta rum till det yttersta, universums stora rum. Två välkända Uppsalaprofessorer tar oss med ut i rymden längre fram i tidningen. De har lite olika förklaringsmodeller men är båda lika fascinerade av forskningen. Och årets julkalender i svT handlar, passande nog, om mirakel och ett svart hål på vift.

Denna på många sätt mörka vinter måste vi få tända ljus, försiktigt förstås så det inte tar eld någonstans, men tillräckligt många så att ljuset vinner över mörkret. Advent, lucia, jul och nyår, alla helger präglas av pandemin i år. Det blir inte som vanligt men kanske kan vi komma på någon ny tradition som får betydelse fler jular framöver? Kanske blir det lugnare än vanligt? Kanske julens sånger hjälper oss igenom?

*"When you wish upon a star, makes no difference who you are
Anything your heart desires, will come to you
If your heart is in your dream, no request is too extreme ..."*

Den versen har blivit en välkänd stjärnsång på julafton. Och vilken himlakropp det än var som lyste över Betlehem för länge sedan så har det som hände där satt sina spår i mänsklighetens historia. Förskolebarn eller professorer – vi kan alla förundras över universums början och slut.

I trons värld handlar julen om hur universums upphov – den Störste – blir ett barn för att kunna komma oss nära. Vi är inte utkastade i något kallt kosmos, vi är burna av Gud som är som en far och en mor för oss.

Jag har ett stjärnminne till. Vi var några stycken som åkte bil från staden Bulawayos blinkande lampor ut på landsbygden i Zimbabwe. Det var sent och mörkt och så hände det som inte får hända: bilen gick sönder. När vi klev ut i den kolsvarta natten var södra halvklotets stjärnhimmel inte bara vacker och dess måne lysande, utan också "upp och ner". Efter en stund såg vi andra ljuspunkter på marken, små eldar där människor satt samlade. Flera kom fram till oss i mörkret och vi fick hjälp.

Det kanske blir glest på vintergatorna i Uppsala i vinter när vi nu fortsätter att hålla avstånd till varandra. Men låt oss dela de små eldar vi har, tända ljus för varandra och be en bön för allt som känns svårt; "no request is too extreme". Varför inte använda Kerstin Anérs ord ur psalm 27:

*"Du är större än mitt hjärta du som allting kan och vet,
du som har i dina händer Vintergatans hemlighet ...
Dagen dör och mörkret stiger. Jag är ensam, du är stor.
Om du talar eller tiger är du nära som en mor."*

Med önskan om en välsignad jul trots allt och med Hopp om ett gott nytt år! +

Annica Anderbrant, domprost



HOPP

Hopp ges ut med 4 nummer per år och distribueras till alla hushåll i Uppsala pastorat

Ansvarig utgivare Annica Anderbrant **Redaktör** Henrik Viberg

Redaktion Johanna Blomkvist Maria Hammarström Kajsa Måhl Dag Tuvelius Johanna Wallin

Kontakt uppsala.hopp@svenskakyrkan.se 018-430 35 00

Tidningen Hopp finns på svenskakyrkan.se/uppsala/hopp

Form Lars-Erik Elebjörk **Tryck** Wikströms Tryckeri

Upplaga 87 000 ex **Distribution** Svensk Direktreklam



DEN HÄR TRYCKSAGEN ÄR
KLIMATKOMPENSERAD HELA VÄGEN
FRÅN TRYCK TILL DISTRIBUTION
AV SVENSK DIREKTREKLAM.

UPPLYSNING I MÖRKA TIDER

Text och foto Henrik Viberg



Håll koll på sladdarna, gör fint med ljusstakar som inte brinner, kolla brandvarnaren och glöm inte bort beröm och uppmuntran! Elisabeth Samuelsson, brandchef, ger handfasta tips för hur vi kan lysa upp på ett säkert och tryggt sätt under årets mörkaste tid.

Elisabeth Samuelsson är Uppsalabon sedan drygt tjugo år. I sitt arbete som chef för Uppsalas brandförsvaret har hon stor erfarenhet och full koll på riskerna som ökar i advents- och jultider.

Att skapa ljus och värme hemma är viktigt för många av oss och brandförsvaret vill gärna göra sitt bästa för att förebygga så mycket som möjligt.

Vad behöver vi särskilt tänka på nu när vi försöker lysa upp i decembermörkret?

– Så här års brukar vi ha många ljusrelaterade bränder, bland annat i elektriska ljusstakar med skadade sladdar. Kolla att alla lampor lyser lika starkt när du tar fram och testar ljusstaken, det ska de göra om ljusstaken fungerar. Och kolla alltid att kablarna är hela!

– I december får vi också åka på en hel del bränder med levande ljus, särskilt kring tredje advent, då det första ljuset i adventsljusstaken har brunnit ner. Släck ljusen även om du bara går från rummet en liten stund, och ha ljusstakar som inte är brännbara. Jag får lite ont i magen när jag ser ljusstakar med mossor, kottar och granris. Visst, det är vackert och mysigt men jättefarligt – det är så lätt hänt att man glömmer. Ha i stället mossor, svampar och kanske blommor bredvid. Självt tycker jag att stenar är jättefint. Det gäller att skilja ljuset och det brännbara åt helt enkelt.

– Vi försöker lansera 1 december som brandvarnarens dag så att var och en åtminstone en gång om året kommer ihåg att kolla att varnaren hemma fungerar. Den radioaktiva källan som sitter i varje brandvarnare räcker ungefär i tio år, sedan är det dags att byta. Och använd gärna ett skohorn för att trycka på testknappen i stället för att klättra upp på pallar eller stolar, det är så lätt att ramla. Det räcker med att trycka på knappen, det behövs inte att man eldar under varnaren.

– Det är också viktigt att kolla att laddningskabeln är hel och att du har rätt utrustning till telefonen eller paddan. Batteriet blir varmt när det laddar och ska ligga på en plan hård yta där det inte riskerar att bli för varmt och börja brinna.

Hur lyser du själv upp, hemma hos dig och i tillvaron i allmänhet?

– Jag tycker mycket om att tända levande ljus och gör gärna mysigt med hjälp av belysning. Till vardags vill jag försöka komma ihåg att ge personer i min närhet mer beröm och positiv feedback. När så mycket annat runt omkring känns tråkigt och mörkt tror jag att det blir extra viktigt. Jag är inte dålig på det annars men vill bli ännu bättre på att komma ihåg att inte ta positiva vardagssaker för givna. Det är inte alltid man funderar så mycket på det här men jag tror att det kan vara bra att göra det.

– När till exempel en kollega gör något bra gäller det att också säga det. Små saker som det går att skratta åt tillsammans en liten stund är också viktiga. Det gäller att värna vardagshumorn. Många av oss behöver nog extra bekräftelse när det nu är som det är. 🍅

INNE HÅLL

Stora tankar från små 4

Har hamnat rätt 8

Litet och skört 10

Span på det oändliga 12

#ljusetlyserimörkret 16

Bryt en vana 18


Julevangeliet 20

En kyrka utomhus 20

Gästkrönika: Andreas Lindholm 21

Aktuellt 22





Vad rör sig i huvudet på Elle, Felicitas, Miranda och deras kompisar på förskolan? Trots få år på jorden har de livliga funderingar om det oöverskådliga, visar det sig.

STORA TANKAR FÅR FLYGA FRITT

Text Matilda Nilsson

Foto Patrik Lundin



5 -åringarna på Vildrosens förskola stannar upp en stund för att fundera på de största frågorna: Finns det liv i rymden? Tar universum slut?

Vad fanns innan vi fanns? Frågor som inte har några självklara svar. I tanken förflyttar vi oss från hemplaneten Jorden ut i universum. Det blir ett litet avbrott i leken och en intervju om rymden, livet och andra stora tankar.

– I rymden finns det magneter, planeter, säger Elle.

– Och det finns rymdvarelser i rymden!

Och stjärnor, månen och stenar, rabblar barnen upp tillsammans.

– Man kan räkna hur många planeter det finns, säger Elle.

Vi ses digitalt. Först ut att snacka via läsplattan är Nanna, Elle, Miranda och Lydia.

– Undrar var rymdvarelserna bor, på vilken planet? funderar Lydia.

För barnen är det självklart att det bor utomjordingar där ute i rymden. Men de ser inte ut som oss. Och de kan bitas, enligt Elle.

– Rymdvarelser har ett öga och är gröna, säger hon bestämt.

Men lite senare börjar förskolebarnen fundera på om utomjordingarna kanske har fyra, fem, sex, sju, åtta, nio eller tio ögon. Att pedagogerna vid Svenska kyrkan Uppsalas förskola nyss pratat om matematik märks. Vi fortsätter klura på de svåra frågorna.

Vad händer efter döden?

– Då tar man bort allt kött och så blir man ett skelett, säger Elle.

– Då lever man inte längre, säger Lydia.

Tar universum slut?

– Nej! säger barnen med en röst.

Läsplattan går över till barnen Lisa-Marie, Cecilia och Felicitas som också går på Vildrosen. De har ett annat svar på frågan.

– Jag tror att rymden tar slut, säger de efter varandra.

Men vad som finns bortom universum vet inte barnen. Där finns ingenting, menar de. De kan berätta mer om rymden i stället. Där är det mörkt och kallt.

– Och varmt, tillägger Felicitas.

– Man kan inte andas i rymden, säger Lisa-Marie.

Det går inte att leva där utan rymddräkt, konstaterar barnen. Om

man inte är en rymdvarelse förstås. Intervjufrågorna leder tillbaka till det allra yttersta. Där allt tar slut, eller allt börjar.

När börjar livet?

– Kanske när vi föddes, funderar Felicitas.

Och var fanns vi före det?

– I magen, säger Lisa-Marie.

Och före det?

– Vi kanske var ett frö?

Vad fanns innan vi fanns?

– Kanske Gud, säger Lisa-Marie.

– Och vikingar, tycker Felicitas.

Nu börjar barnen bli lite trötta av alla stora tankar. Vi vänder på frågeleken: Vilka stora frågor funderar de själva på?

– Härliga blommor, säger Lisa-Marie. Hur blommor växer?

Hennes fråga blir ett frö som fångas upp av Cecilia och Felicitas. Också de börjar undra över hur blommor växer. Eller smultron, jordgubbar och hallon.

Från de största frågorna om rymden och oändligheten har vi förflyttat oss hem igen, tillbaka till Jorden där blommor och bär växer. +

”I rymden finns det magneter, planeter ... det är mörkt och kallt ... och varmt.”



Från videokonferens med barnen på Vildrosens förskola.



VILL GE PLATS FÖR BARNENS FUNDERINGAR

Text och foto Henrik Viberg

– Barns frågor kan lika gärna handla om att de vill att någon lyssnar på dem som att de vill ha svar, säger Josefin Klintefelt, rektor vid Svenska kyrkan Uppsalas förskolor. Vi vill visa barnen respekt när de undrar över något och ge dem plats att växa.

På de fyra förskolor i Uppsala som drivs av Svenska kyrkan försöker man varje vecka hålla i en samling som går under namnet Stilla stund. Planeringen utgår från läroplanen och barnkonventionen och kan också ta avstamp i bibelberättelser eller högtider under året. Men den främsta utgångspunkten är barnen själva.

– Vi kan visserligen ha planerat för att vi ska reflektera över big bang och de bibliska skapelseberättelserna, men det är alltid barnens frågor som ligger till grund för hur samtalen utvecklas, säger Josefin Klintefelt.

Förskolorna har kristen profil. I och med att barnens vårdnadshavare är väl medvetna om den kristna värdegrunden är pedagogerna trygga med att ge barns existentiella funderingar utrymme.

– Vi visar barnen respekt när de undrar över något, säger Josefin. Det är viktigt att ge tid, rum och ro för det som de tänker på. Det kan vara pokémon och dinosaurier, aktiviteter de går på, föräldrar som bråkar och hur man är en bra kompis. Genom att ge utrymme även för de lite svårare frågorna så ger vi förutsättningar för barnen att växa som människor.

I läroplanen betonas demokrati och ett likvärdigt förhållningssätt, berättar Josefin. Förskolan präglas av en kombination av lek, omsorg och undervisning. I och med att barnkonventionen blev lag i januari

2020 så ser Josefin Klintefelt det också som en självklarhet att ge barnens andliga växande det utrymme som betonas där.

– Det är viktigt att ha ett öppet samtalsklimat och respekt för barnet som människa. Det genomsyrar hela verksamheten. Vår värdegrund handlar mycket om alla människors lika värde och utifrån Bibelns berättelse om Jesus och barnen tar vi fasta på att det även gäller de minsta.

Just nu handlar samtalen ofta om den pågående pandemin.

– Det finns absolut de barn som tycker att det är läskigt med corona. Samtidigt är de väldigt mycket i nuet. Samtal om det otäcka kan vända väldigt snabbt till att "vi måste komma ihåg att tvätta händerna!".

Josefin berättar att närheten till kyrkobyggnader också ofta påverkar samtalen:

– Barnen snappar till exempel väldigt lätt upp om det pågår en begravning i kyrkan intill. Då blir det prat om döden, Gud, himlen och vad som händer sedan.

Samtal om existentiella frågor uppstår oftast med de äldre barnen, fyra-femåringarna. Men formen med ljusständning och sång finns med från första början. Och det händer något även i föräldrarna när de får berättat för sig att barnen under dagen har tänt ljus just för dem, menar Josefin:

– Att få höra det under hämtningen efter en stressig dag kan ibland vara tillräckligt för att ge ett lite större perspektiv på vardagen även för mamma eller pappa. 🌱

Fyra förskolor

Svenska kyrkan Uppsala driver just nu fyra förskolor i Uppsala: Vildrosen och Solrosen i centrala staden samt Kyrkklockan i Gottsunda och Prästgården i Vaksala. Mer information på svenskakyrkan.se/uppala/heltidsforskolor

– DET KANSKE ÄR I YTTERLIGHETERNA JAG SKA VARA?

Text Johanna Wallin

Foto Hugo Thambert och Erik Cronberg

Fredrik Apollo Asplund är skådespelaren, dansaren, författaren och radio-korrespondenten som när coronakrisen härjade som värst sadlade om och gick in i vården. Han beskriver det som att träda in i en annan värld.

– Vården är ett av de mäktigaste områden man kan arbeta inom. Jag lär mig otroligt mycket om mig själv, om mänskligheten, om rädsla och om hur skört livet är.



Fredrik Apollo Asplund jobbar som samordnare på en canceravdelning på Karolinska Universitetssjukhuset i Huddinge. Den yrkestiteln hade han aldrig kunnat drömma om för ett år sedan. Efter en intensiv period med lansering av självbiografin *Fröding dansade aldrig på bögklubb i Damaskus* och uppsättningen *Det här är min historia* på Kulturhuset Stadsteatern, var Apollo redo att ta en paus.

– Under hela 2010-talet gick jag från deadline till deadline och höjde ribban konstant. Jag kände ett starkt behov av lite andrum och distans, och bestämde mig för att ta det lugnt under 2020. Inga nya utmaningar, jag skulle bara jobba ihop pengar och sedan dra ifrån Sverige för att få vara ifred med mig själv ett tag. Då kom coronapandemin.

Apollo skrattar när han berättar om sin föresats, för precis som så många andra upplevde han att allt väldigt snabbt ställdes på ända.

– När viruset slog till i mars jobbade jag på en restaurang, och plötsligt var det tomt på gäster. Jag förstod att det här inte skulle gå över på ett tag och började leta efter andra jobb. Jag såg en annons att Huddinge sjukhus sökte löpare, en slags assistenter, och några dagar senare var jag anställd.

I stället för den tänkta resan till Mexico City fick Apollo ta pendeltåget till Karolinska Universitetssjukhuset. Han berättar hur han bytte om till arbetskläder och gick i sjukhuskorridoren bland andra i precis likadana kläder, med en enda tanke i huvudet: ser de att jag är fejk, att jag bara har klätt ut mig?

Hur hamnade jag här?

Det tog inte många arbetspass förrän det nya yrket kändes självklart och efter att först ha fått förlängt kontrakt som löpare blev han erbjuden rollen som samordnare.

– Det är fascinerande hur snabbt vi människor aklimatiserar oss till det som nyss var totalt okänt. Idag an-

svarar jag för kommunikation internt på avdelningen och externt gentemot anhöriga till patienter, och har full koll på en terminologi som jag inte hade en aning om existerade. Jag blir tagen på allvar som en kompetent, uppskattad medarbetare och tar mig själv på allvar också. Men det händer fortfarande att jag sitter på ett möte och måste nypa mig i armen; hur hamnade jag här?

Att kasta sig ut i det okända är inget ovanligt för Apollo. Han har gjort det gång på gång ända sedan han som tonåring lämnade föräldrarna i värmländska Gräsmark och flyttade till Stockholm för att gå på balettskola. En brokig och färgstark resa förde honom till New York, Europas metropoler och Mellanöstern. Han har redan fler och mer kontrastrika erfarenheter i bagaget än de allra flesta hinner samla på sig under en livstid.

Många kan känna ångest och oro inför förändringar. Apollo är inte en av dem.

– Mina tvära kast i livet har bara hänt för att jag är den jag är, jag har följt mitt hjärta och det har fått mig att hamna i ytterligheter. I år hade jag tänkt hitta boxen och vara inne i den ett tag men så hamnade jag på en canceravdelning. Kanske är det i ytterligheterna jag ska vara, kanske är det just det jag är bra på.

Att jobba inom vården just nu är att befinna sig i stormens öga och det beskriver Apollo som oerhört lärorikt.

– Jag hade ju ingen erfarenhet sedan tidigare men den ordinarie personalen var otroligt välkomnande och jag behövde aldrig känna mig dum som ställde frågor. Det går inte att vara självsäker när man jobbar i vården, man ska ställa dumma frågor, vara nyfiken och inte tro att man har alla svar. Framförallt när det gäller coronapandemin ska vi vara ödmjuka inför att vi inte vet.

Det är inte första gången ett virus har huvudrollen i Apollos liv.

– Aidsbomben briserade globalt

när jag kom ut som bög som tonåring och jag gick in i min sexualitet med sådan rädsla och skam. Jag var för ung för att hantera skräckbilderna och det präglade mig starkt, tills jag bestämde mig för att inte vara rädd. Det känns som en liten revansch att jag får verka i vården under just den här tiden och får se att det finns så mycket kärlek gentemot patienterna i ögonen på mina kollegor, trots munskydd och plasthandskar.

Vi lever i en historisk tid och Apollo hoppas att vi, bortom det fruktansvärda coronapandemin fört med sig, kommer att minnas 2020 ur ett annat perspektiv.

– Det är fantastiskt att så många olika slags människor möts i detta och vill göra det bättre tillsammans. Det civila går in och hjälper till i samhällsbärande funktioner, det tycker jag är vackert.

Ser den röda tråden

För egen del vill Apollo fortsätta inom vården men också kunna jobba med kultur igen, som är en stor del av hans liv.

– Allt hänger ihop, våra kroppar är kosmos, det ser jag ju med blotta ögat inne på endoskopin. Alla livets upplevelser är del av en process som finjusterar strängarna på mitt instrument. Mina tidigare erfarenheter av utsatthet och rädsla gör det möjligt för mig att sitta med en patient som inte har en så god diagnos och finnas till för den medmänniskan. Ser jag mitt liv baklänges är den röda tråden att jag gått på samma instinkter hela vägen och fortfarande bejaktar den där tolvåringen som drog hemifrån 1985. Honom ska jag alltid vara stolt över, han tog mig till Huddinge sjukhus. 📍

EN GUD SOM INTE KLAMPAR IN

Text Lovisa Möller präst Illustration Lovisa Axellie

Tio i kom familjen, som brukade vara med i Öppna förskolan, till kyrkan. Storasyster, mamma och pappa med det minsta lilla knytet i åkstolen. Vi hade skojat tidigare om att de kanske skulle kunna vara vår levande julkrubba i år, med barnet som skulle ha kommit för två veckor sedan. Nu var de på väg hem från BB och hade bestämt sig för att stanna till här på vägen.

Storasyster var inte så intresserad av att vara med. Hon satte sig och färglade brandbilar i barnhörnan medan föräldrarna själva tog fram stolar och satte sig där framme. Den nyfödda lades i krubbans halm. Jag blev tveksam. Det var ju lite småkyligt i kyrkan. Men, så ringde klockorna. Ljuset tonades ner. Stearinljusens lågor dansade och vi sjöng om Tusen juleljus.

Alla barnen kom fram. Vi skulle ju prata om det som hade hänt en gång. De som tidigare år hoppat och viftat med armarna för att få svara på frågor om fåren, stjärnan och allt som hänt, stod nu stilla och raka i ryggen med armarna i kors över bröstet, som för att inte råka stöta till något skört. Vi pratade inte, vi bara tittade.

Föräldrarna var så trötta. Barnet hade fötts bara några timmar tidigare. De var trötta och så där riktigt ungt fattiga. Och barnet bara sov, lindat i åkpåsen. "Är det han som är Josef på riktigt?" frågade den äldste och störste bland barnen. "Hon ser ju ut som en vanlig mamma." sa flickan i glasögon. "Ska det komma änglar nu?" läspade en tredje. Den yngste pekade in i hörnen och ropade: "Åh, de är ju redan här!" Och sen sprang han upp och ner i gången några gånger innan han också satte sig och målade brandbilar. Barnet snusade och sov. Mamma och Pappa satt lugnt kvar. Pojken med kepsen sa: "Ja, men det är väl klart att det där är Josef och Maria. Hur skulle Jesusbarnet annars klara sig? När jag blir stor ska ju jag ha 1000 barn, och jag ska ta hand om allihopa och ge dem mat och hjälpa dem. För det gör man med dem som inte kan något."

Det var några år sedan det hände, men jag tänker på det varje advent. Det blev så speciellt. Maria, en mamma som jag själv var en gång, trött och vilsen i allt som hände, Josef med lite oro i blicken, som undrar om allt är ordnat för familjen. Vill att det ska bli riktigt bra. Barnet som bara är. Är beroende

av hur andra tar emot det. Alla de andra barnen, som tänker, vill väl och håller händerna i styr för att inte göra illa. Gud, som lät sig födas som ett litet barn i unga föräldrars vård. Utsattheten, enkelheten, smärtan och glädjen som växer fram, oavsett hur omvärlden ser ut.

Vilken tillit till mänskligheten som ligger i den berättelsen. Gud, Härskaren över Tid och Rum, som överblickar eonernas universum, som ser oss som vi är, ser med kärlek och förväntan. Gud som förlåter våra felsteg och ser möjligheter med våra liv. Som visar en tro på att vi kan påverka vår omvärld på ett gott sätt. Som att ta hand om det minsta och sköraste och ge det möjlighet att växa. Gud klampar inte in med hela evigheten dånande kring sig, ändå dras tillvaron tydligt till sin spets i de där ögonblicken.

Kom gärna till kyrkan i jul! Tänd ett ljus. Tänk lite på en Gud som kommer till dig som något litet och skört som behöver din omsorg för att kunna växa. I det finns potential att fullt ut hitta vad det är att innerst inne vara människa. +



DEN STORA GATAN

Text Matilda Nilsson
Foto Patrik Lundin
och Uppsala universitet



OM KÖNSTEN ATT FÖRSÖKA BEGRIPA DET OBEGRIPLIGA

Som barn vände Uppsalaprofessorerna blicken mot stjärnhimlen. Nu forskar Ulf Danielsson om det allra minsta för att förstå det allra största, medan Bengt Gustafsson i sin astronomiforskning kommit närmare hem än någonsin.

Här berättar de om nya rön och funderingar om en rymd som både fascinerar och förskräcker.

Vem har inte tittat upp mot stjärnorna och förundrats över vår litenhet inför universum. Finns det mer liv därute, är vi ensamma? Tar kosmos slut eller fortsätter galaxerna i oändlighet?

Ute på landet i byn Klenshyttan utanför Ludvika, där Uppsalaprofessorn Ulf Danielsson växte upp, är stjärnhimlen extra klar. Du ser himlakropparna, vår galax Vintergatan och mörkret däremellan.

– Jag har så länge jag kan minnas varit intresserad av de här sakerna. Redan som sjuåring bestämde jag mig för att jag skulle ägna mig åt fysik och astronomi, säger Ulf Danielsson.

Han är forskare inom teoretisk fysik vid Uppsala universitet och försöker förstå universum med hjälp av naturlagarna.

I sitt arbete studerar han materiens minsta beståndsdelar för att söka svar på de största frågorna. Inom ramen för strängteorin (att de minsta beståndsdelarna är små, små strängar) forskar Ulf Danielsson om hur universum uppkommit och om svarta hål. Han har skrivit flera populärvetenskapliga böcker om universum, skapelsen och vår planet.

Barndomsminne av stjärnhimlen

Det har också hans kollega Bengt Gustafsson, pensionerad astronomiprofessor och hedersdoktor inom teologi, som menar att det är många forskare som delar barndomsminnet av den stora stjärnhimlen.

– Man står inför något som är förskräckande, oerhört och enormt – och samtidigt fascinerande, säger Bengt Gustafsson. Han har författat böckerna *Kosmisk resa* och *Svarta hål* och nästa vår kommer hans nya bok *Vägvisare mot det okända* som riktar sig till nya forskare.

– Nästa stora upplevelse är att det någorlunda går att begripa allt detta oerhörda och obegripliga. Vi kan i någon mån mäta djupen och vi kan förstå hur de fungerar. Det går till och med att räkna på det. Det är konstigt, och befriande, säger Bengt Gustafsson.



Han forskar just nu om solens tidiga utveckling, och vad som gör att solen skiljer sig från många andra stjärnor.

– Jag är på hemmaplan. Det är första gången i mitt professionella astronomiliv som jag intresserar mig för solsystemet på riktigt. Det är rena hembygdskunskapen.

Levande världsbild trots snäva ramar

Observationer, naturlagar och matematik. Det är de verktyg som forskarna kan använda för att ta reda på mer om universum. Men de ger inte alla svar.

– Inom vetenskapen testar du dina tankar och idéer. Du gör experiment och observationer och jämför med vad andra kommit fram till. Det är en rätt rigid process. Andra ska kunna reproducera de mätningar och beräkningar du gjort, annars är det inte vetenskap, säger Bengt Gustafsson.

Det är en snäv ram han beskriver, som dessutom ska kunna leda till resultat som forskarna sedan kan vara överens om.

– Det är konstigt att vi med det här schematiska ingenjörssritandet kan komma fram till en levande världsbild, men det gör vi. Men det betyder ju inte att den världsbilden är hela sanningen om världen. Med de här strikta principerna får du en bild av vår värld, den i princip gemensamma världsbilden, säger Bengt Gustafsson.

– Jag tror att verkligheten är mycket, mycket större. Jag är nog benägen att säga att verkligheten är summan av alla människors upplevelser och erfarenheter. Inte bara de som vi delar. Det är en mer generös syn, också mot folk som tror.

Han har studerat ett tjugotal av 1900-talets ledande naturvetenskapsmän och deras syn på Gud. Några är ateister, rätt många är agnostiker och andra är mystiker. En del av dem skriver att det är klart att Gud finns och är god, men andra att Gud är ond. Andra säger att det finns en obändig livskraft som genomströmmar naturen. Slutsatserna är lika många som antalet forskare.

– Naturen är så rik så du kan inte få några entydiga tolkningar ur den. Tro för mig är något annat, den känns inte grundad i det här. Jag tror inte alls på intelligent design (uppfattningen att livet på jorden är för komplext för att ha kunnat uppstå genom slumpen och ett naturligt urval). Det tror jag är ett spår som snarare missleder oss, säger Bengt Gustafsson.

Han konstaterar att olika forskare kan skilja sig åt i sin syn på olika förklaringsmodeller.

– Kan det vara så att de beskrivningar som vi har inom naturvetenskapen avslöjar väl så mycket om oss själva och vårt sätt att tänka som om naturen därute, undrar han.

Tror inte att naturlagar existerar

I Ulf Danielssons femte bok *Världen själv* har han författat åtta essäer bland annat om just detta.

– Jag är helt övertygad om att matematik är en mänsklig konstruktion och det är även alla våra teorier och modeller, säger han.

Han menar att det är skillnad på modell och verklighet och att universum inte är matematik.

– Jag tror inte ens att naturlagarna existerar, utan världen är som den är och vi observerar den och sedan konstruerar vi matematik och naturlagar som försöker efterlikna den här världen så gott det går. Det är inte så att universum följer de naturlagar som vi har upptäckt.

Det gör inte Ulf mindre nyfiken. Han citerar poeten Harry Martinson: "I valet mellan Gud och Gåtan, väljer jag Gåtan." Men det är inte de stora forskarfrågorna som håller Ulf Danielsson vaken om nätterna.

– Det är snarare vad det är för en slags värld mina barn kommer att växa upp i. År 2100, när de riktigt stora klimatförändringarna kommer, kan låta långt bort, men det är det inte. +



”Verkligheten är summan av alla människors upplevelser och erfarenheter. Inte bara de som vi delar.”

OÄNDLIGHETSKUNSKAP

Det finns fortfarande många frågor om universum som forskarna inte har svar på. Ulf Danielsson och Bengt Gustafsson berättar vad vi vet och inte vet om de stora gåtorna.

Vi börjar vid universums skapelse, någon gång för knappt 14 miljarder år sedan, vid big bang. Universum var oerhört tätt och hett och blev snabbt glesare och glesare.

Men var det början på allt? Vad fanns innan big bang?

– Antingen hade tiden sin början där eller så fanns det andra världar före vårt universum som såg helt annorlunda ut. Det kan vara så att universum är bara ett av många, många andra och att skapandet av ett universum är en ganska vardaglig företeelse som har skett många gånger, säger Ulf.

Bengt Gustafsson är mer tveksam till idén att det skulle finnas fler universum.

Finns det ett slut på universum?

– Jaaa, säger Ulf Danielsson utdraget.

Bengt svarar mer tvetydigt:

– I dag kan vi bara överblicka 40 miljarder ljusår ut och vi vet inte vad som finns därborta, men det finns inget som tyder på att det skulle vara stopp någonstans.

Utifrån vad vi känner till i dag så kommer galaxerna, till exempel Vintergatan, fortsätta att röra sig ifrån varandra, enligt Ulf Danielsson.

– Så småningom kommer stjärnorna i galaxerna att slockna. Det blir ett allt mörkare och kallare och tråkigare universum allt eftersom årmiljarderna går. Till slut kommer det förstås inte kunna finnas något liv där heller. Det bara försvinner. Det försvinner i mörkret på något vis.

Mörkret slukar allt, det låter lite sorgset?

– Ja, väldigt sorgset.

En liten tröst är att det kanske finns nya universum som skapas, menar Ulf. Kanske fanns det också före vårt universum andra

strukturer, som vi inte alls kan föreställa oss, med andra antal rumsdimensioner än vårt eget universum, enligt honom. Tanken svindlar. Det är mycket vi inte vet om kosmos som omger oss.

Faktum är att nära 70 procent av universum består av något för forskarna ännu oförklarad, den mörka energin.

– Den får galaxerna att röra sig allt snabbare från varandra, märkligt nog. Man vet precis vilka egenskaper den här mörka energin har, men vad som orsakar det, vad det egentligen är för slags fysik bakom, det har man ingen aning om, säger Ulf Danielsson.

Bara 5 procent av universum består av helt känd materia, som människor, stjärnor och planeter. Drygt 25 procent är mörk materia, som likt den mörka energin fortfarande gäcker forskarna.

– Man har haft lite idéer om vad det skulle kunna vara, kanske någon okänd typ av partikel? säger Ulf.

Svart hål i Vintergatan

Men många framsteg har också gjorts inom den avancerade forskning som rör rymden. Årets Nobelpris i fysik rör ett av universums mest fascinerande objekt, svarta hål. Nobelpristagarna har kunnat visa hur stjärnorna rör sig runt något osynligt och stort i Vintergatans centrum, som inte lär vara något annat än ett svart hål. Svarta hål är objekt där gravitationen är så stark att inte ens ljuset tar sig därifrån. Och mer häpnadsväckande: i svarta hål kan själva tiden stanna.

– Om du skulle ha ett svart hål framför dig, är det verkligen som ett hål. Kastar du dig in där så kan du inte ta dig ut igen, det är lika svårt som att resa bakåt i tiden. Det är omöjligt. När du sedan är inne i det svarta hålet så kommer du bara ha en viss liten tid på dig innan allting tar slut, och tiden tar slut, säger Ulf Danielsson.

Fysikens kända naturlagar upphör i något som kallas singulariteten.

– Sedan, en liten stund senare, så kommer du krossas och dö tillsammans med

tiden själv. Det är något väldigt extremt, säger Ulf.

Ett svart hål kan vara en stor, tung kollapsad stjärna med mycket starkare gravitation än solen. De svarta hålen i många av galaxernas centrum har funnits länge och kan ge ledtrådar till tidiga universum och om hur galaxerna byggts upp.

Svarta hål är osynliga objekt som ställer saker på sin spets. Inom vetenskapen finns en ännu olöst paradox kring svarta hål.

– Det handlar om vad som händer om till exempel du trillar in i det svarta hålet. Informationen om hur du är uppbyggd, dina atomer, tycks för alltid bestå i det svarta hålet, berättar Bengt Gustafsson.

– Men när det svarta hålet avdunstar efter obegripligt lång tid, det vill säga många miljarder gånger längre tid än universum funnits, så kommer det ut strålning som ett resultat av det. Den strålningen tycks inte bära med sig informationen om dig och då är frågan: vart tog informationen vägen? Den kan inte försvinna.

Men det finns nya spännande förslag på lösningar på detta. Det ser ganska lovande ut att vi kommer få svar på gåtan.

Finns det liv i rymden?

Kanske är vår planet unik genom att den bär liv, enligt Bengt Gustafsson. Men det finns miljontals planeter som liknar vår bara i Vintergatan.

– Det vore konstigt om det inte fanns liv här och var, det kan till och med vara vanligt, men det är inte säkert att det finns fler sådana som vi. Ett argument mot att det skulle finnas annat så kallat intelligent liv i rymden är att vi inte hör av dem.

Om vi skulle vara ensamma i rymden väcks en moralisk fråga för Bengt Gustafsson:

– Då har vi ju ett desto större ansvar för att ta hand om den planet vi lever på. Så sorgligt om vi förstör våra livsmöjligheter på Jorden, i ett universum som hade så svårt att få fram oss. +

#LJUSETLYSERIMÖRKRET

Stjärnklart över Betlehem och i våra fönster Adventsstjärnan som många av oss hänger upp i fönstren inför första advent och som ibland också hänger kvar där långt bortom tjugondag Knut (då den enligt traditionen ska plockas ner) är från början förstuds en påminnelse om den stjärna över Betlehem som omtalas bland annat i Matteusevangeliets andra kapitel. Vi känner också väl igen den från Viktor Rydbergs text till den välkända julsången Betlehems stjärna, för vissa ännu mer känd som Gläns över sjö och strand.

Att hänga upp en adventsstjärna i fönstret är från början en tysk tradition med anor i 1800-talets Herrnhut. Det var vanligt att internatskoleelever tillverkade stjärnor av papper som en del av de årliga julpyssel som anordnades och så småningom började sådana stjärnor att fabriktillverkas och säljas. I Sverige hissades den första kända adventsstjärnan över altaret i Västerås domkyrka 1894, och ungefär trettio år senare började försäljningen komma igång på allvar här.

Vad den klart lysande stjärnan över Betlehem kan ha varit för ett astronomiskt fenomen har det förstuds spekulerats i. Planeten Venus, kometer och supernovor, Jupiter och Saturnus som stod så nära varandra att de lyste som en – det har funnits många teorier som alla mer eller mindre avfärdats av nutida astronomer. Att det på sitt sätt handlar om en stjärna med aldeles särskild lyskraft, som i flera olika bemärkelser fortfarande inger hopp och tröst, råder det dock inga tvivel om för den som i december ser sig omkring i bostadsområden runt om i Uppsala. +



Juleljus på julbord och i granar Ett stort jullejst tändes på julaften i vanliga gårdar och stugor in på 1800-talet. Det fick brinna under hela julnatten. På julbordet fanns ibland så kallade grenljus, ett för varje familjemedlem. Talgdankar, ljus av djurfett, användes av vanligt folk vid större högtider medan bättre bemedlade tände vaxljus. Ljus var dyrt och det var först på 1920- och 30-talen, när priset sjönk på stearinljus, som tändandet av adventsljus blev en allmän spridd sed i Sverige.

Några decennier innan förra sekelskiftet började borgerliga hem använda levande ljus i julgranen. På 1920-talet kom den elektriska julgransbelysningen. Samtidigt som det blev mer brandsäkert försvann känslan en del. Undertecknads morfars skjorta började brinna under dans kring julgranen med levande ljus på 40-talet i hemmet i Käbo, varpå den framtida morfadern med ett bestämt tryck kväste lågorna med kavajen.

För dem som levde i det gamla bondesamhället och sällan såg mer än några enstaka ljus brinna samtidigt gjorde julen ett starkt intryck och mest intryck gjorde julottan på juldagens morgon. Att stiga in i en kyrka upplyst av en mångfald av ljus efter ett vardagsliv i dunkel var säkert en mycket stark upplevelse. +



En nästan helsvensk tradition Adventsljusstaken, som är så vanligt förekommande under advents- och jultid, har en snart 150-årig historia. Det började på 1870-talet med en adventsgran på Ersta diakonissanstalt i Stockholm. Inspirationen kom från Tyskland. Sju ljus, ett för varje veckodag, tändes under fyra söndagar i granen.

På 1920- och 30-talen konkurrerades adventsgranen ut av en adventsljusstake med fyra ljus som också de tändes varje adventssöndag. 1937 tillverkades den första elektriska ljusstaken. Den blev en enorm succé och idag ser vi den i allt fler olika utföranden, med varierande antal ljus. Den elektriska ljusstaken har kommit att förbli en tradition som i stort sett bara finns i Sverige. Kanske inte så konstigt eftersom den anknyter till en gammal svensk tradition att låta ljus brinna i fönstren för att lysa upp julottebesökarnas väg till kyrkan.

Källa: Nordiska museet. 🍷



Ann-Sofie Efraimsson, Anki Andersson och Christina Lundell.

TUSENTALS LÅGOR I LJUSBÄRARNA

Text och foto Henrik Viberg

Att blicka in i ljuslågan under en stunds stillhet kan ge oss utrymme för vila, bön och tröst. Det brinnande ljuset kan också vara uttryck för både sorg, minnen och tacksamhet. Varje år tänds tusentals ljus i kyrkorna runt om i Uppsala. Kanske är det ett behov som för många växer sig ännu starkare under den mörka delen av året.

När vi besöker en kyrka ligger det för många nära till hands att stanna till vid de ljusbärare som ofta finns i kyrkorummets. För någon kan ljusständandet ibland vara hela anledningen till besöket, för någon annan är det naturligt att stanna till vid ljusbäraren på väg in eller ut vid en gudstjänst, konsert eller nyfiket turistbesök. Tydligt är att vi Uppsalabor tänder många ljus, både hemma och i kyrkorna. Under allhelgonahelgen brinner gravlyktorna överallt på kyrkogårdar och i minneslundar. I Gamla Uppsala kyrka och domkyrkan kan åtgången av andaktsljus under ett år räknas i fem- eller sexsiffriga tal, och i flertalet andra kyrkor handlar det också om tusentals ljus som tänds varje år – som symboler för glädje, sorg, tacksamhet och stillhet. Orsakerna varierar mycket, menar Ann-Sofie Efraimsson, diakon i Gottsunda kyrka:

– Ljuständningen betyder väldigt olika saker för människor som kommer in här. Jag tänker att det är en upplevelse som känns bra. Att tända en liten ljuslåga visar på ljuset både i livet och evigheten. Sedan kan vi ha olika syn på vad evigheten är. För någon kan det vara en form av bön eller samtal att få tända ett ljus. Oavsett tro så upplever förmodligen de flesta en frid i själva handlingen.

Själv tänder Ann-Sofie gärna ljus med tanke på människor som lever i särskild utsatthet, särskilt barn och ungdomar. Under hösten och vintern upplever hon att ljusständandet i kyrkorna blir ännu vanligare än annars och hon tror också att det är som varit påverkat oss.

– Pandemin har slagit hårt mot många, inte minst här i Gottsunda. Jag tycker att jag under året sett en hel del människor som jag tidigare inte träffat komma in här för att tända ljus. Särskilt den här årstiden är vi många som är i behov av vila och kanske också tröst. Och det händer något när vi blickar in i ljuset. Det är inte så lätt att ta på, men det symboliserar ändå värme så tydligt. 🍷



Legenden om helgonet Lucia bär på många viktiga budskap. Ett budskap handlar om att en flicka ska få säga ja till det hon själv vill. En flicka har rätt till sin egen kropp och sitt eget liv. Hon ska kunna skriva sin egen historia.

Berättelsen om Lucia är en berättelse om förfärliga övergrepp. Lucia blev bortlovad för att gifta sig redan som ung flicka.

När hon övertalade sin mor att bryta förlovningen, straffades hon genom tortyr och sedan till ett liv på bordell. Hon uppges då ha sagt att eftersom hon inte gav sig frivilligt skulle hennes kyskhet bestå.

Lucias motstånd väckte stor ilska hos omgivningen. Enligt vissa berättelser stack de ett svärd genom hennes hals, enligt andra stack de ut hennes ögon. Oavsett vilket våld hon utsattes för, så är en sak säker: Lucia straffades hårt för att hon trotsade samhällets normer och bröt en tradition.

Flickors situation idag

Runtom i världen utsätts flickor än idag för samma typ av övergrepp som Lucia utsattes för. Tvångsgifte, könsstympning, sexuellt våld och våld inom familjen är exempel på vanliga övergrepp mot flickor. Varje dag könsstympas över 10 000 flickor. Varje dag gifts över 30 000 flickor bort.

Flickor får tidigt ta hand om barn och utföra oavlönat hushållsarbete, vilket begränsar deras möjligheter att utbilda sig och skaffa sig en egen försörjning. Flickors och kvinnors kroppar ses i många fall som mäns egendom. I vissa samhällen har kvinnor ingen rätt att äga mark eller egendom, ingen rätt att ha eget

#bryttradition

Läs mer om Act Svenska kyrkan på svenskakyrkan.se/act/julinsamlingen.

För att ge en gåva: SWISH 9001223,
BG 900-1223 eller PG 90 01 22-3.

LÅT LUCIA PÅMINNNA OM ALLA FLICKORS RÄTT

Text Susanna Olivin

Foto Magnus Aronson och Jesper Wahlström

bankkonto och ingen rätt att rösta. Beroendeställningen leder till stor ohälsa.


Ett arbete som gör skillnad

Som trosbaserad aktör har Act Svenska kyrkan ett unikt nätverk i samhällen där religiösa ledare har stort inflytande över människors liv och vardag. Det ger möjlighet att påverka kränkande normer och diskriminerande familjelagstiftning. När kyrkor tar ställning emot exempelvis könsstypning och barnäktenskap, kan en förändring ske i samhället.

Arbetet sker tillsammans med lokala krafter för att långsiktigt förändra. Det handlar om utbildning kring farorna med könsstypning, påverkan för att förbjuda barnäktenskap och projekt för att flickor ska tillåtas gå i skolan. Det handlar om att bryta tabun och traditioner som rör jämställdhet och sexualitet och stå upp för alla människors lika värde.

Legenden om Lucia ger hopp

Kanske är det just Lucias kamp för sitt liv, sin kropp och sin värdighet som gjort att vi idag firar henne med en stor ljushögtid. Att vi låter Lucia bli en symbol för ljuset i mörkret. Legenden om Lucia kan ses som en påminnelse om att värna alla flickors rätt att få bestämma över sina egna kroppar och kunna göra egna val.

Tillsammans kan vi i årets julinsamling ge fler flickor möjlighet att ta makten över sina egna liv. 



Julevangeliet

Luk 2:1–20



Vid den tiden utfärdade kejsar Augustus en förordning om att hela världen skulle skattskrivas. Det var den första skattskrivningen, och den hölls när Quirinius var ståthållare i Syrien. Alla gick då för att skattskriva sig, var och en till sin stad. Och Josef, som genom sin härkomst hörde till Davids hus, begav sig från Nasaret i Galileen upp till Judeen, till Davids stad Betlehem, för att skattskriva sig tillsammans med Maria, sin trolovade som väntade sitt barn.

Medan de befann sig där var tiden inne för henne att föda, och hon födde sin son, den förstfödde. Hon lindade honom och lade honom i en krubba, eftersom det inte fanns plats för dem inne i härbärgat.

I samma trakt låg några herdar ute och vaktade sin hjord om natten. Då stod Herrens ängel framför dem och Herrens härlighet lyste omkring dem, och de greps av stor förfäran. Men ängeln sade till dem: "Var inte rädda. Jag bär bud till er om en stor glädje, en glädje för hela folket.

I dag har en frälsare fötts åt er i Davids stad, han är Messias, Herren. Och detta är tecknet för er: ni skall finna ett nyfött barn som är lindat och ligger i en krubba." Och plötsligt var där tillsammans med ängeln en stor himmelsk här som prisade Gud:

*Ära i höjden åt Gud
och på jorden fred
åt dem han har utvalt.*

När änglarna hade farit ifrån dem upp till himlen sade herdarna till varandra: "Låt oss gå in till Betlehem och se det som har hänt och som Herren har låtit oss veta." De skyndade i väg och fann Maria och Josef och det nyfödda barnet som låg i krubban. När de hade sett det, berättade de vad som hade sagts till dem om detta barn. Alla som hörde det häpnade över vad herdarna sade.

Maria tog allt detta till sitt hjärta och begrundade det.

Och herdarna vände tillbaka och prisade och lovade Gud för vad de hade fått höra och se: allt var så som det hade sagts dem. 🕊

RUM FÖR ANDLIGHET OCH EFTERTANKE UTOMHUS

Text Mårten Löfgren Foto Henrik Viberg



KYRKORUM

Det är vanligt att vi söker oss till kyrkorna i Uppsala för att stanna till, tända ett ljus, be eller kanske särskilt tänka på någon eller något. Frälsarkransplatsen är ett annorlunda kyrkorum för andakt och eftertanke utomhus.

När du närmar dig högarna i Gamla Uppsala på gångvägen på fältet, med stan i ryggen, avtecknar sig en höjd på vänster sida med en ring stenar. Stenarna är samlade som en forntida skeppssättning eller domarring. Varje exemplar av de nio stenarna pryds av pärlor i olika färger och med ett namn inpräntat, ord som Jagpärlan, Gudspärlan, Bekymmerlöshetspärlan. Du har kommit till Frälsarkransplatsen.

Frälsarkransen är från början ett armband. Ett band av olika pärlor som hjälper oss att be och tänka kring livet. Frälsarkransen består av arton pärlor. Talet arton är ett viktigt tal i traditionen. På Bibelns hebreiska har det vanliga ordet för liv talvärdet arton. Frälsarkransen är Livets pärlor. Med hjälp av de olika pärlorna får du hjälp att be eller fästa tankarna på olika aspekter som till exempel Tystnadspärlorna – för ordlös koncentration, Jagpärlan – om att se sig själv som värdig och ansvarsfull, Kärlekspärlorna – om försoning, om att ge och få kärlek, Uppståndelsepärlan – om hoppet, om livets förnyelse.

Frälsarkransplatsen är en fridfull plats med utsikt över fälten men också en plats med ett innehåll som kan hjälpa dig att rikta tankarna, be eller fundera över det som är viktigt i livet. Från Stora torget till Frälsarkransplatsen tar det ungefär en dryg timme att gå. Men du kan också nå den på en kvart från Gamla Uppsala högar. Frälsarkransplatsen är öppen dygnet alla timmar. 🕊



SOM SANDKORN I UNIVERSUMS STRANDVÄSKA

Text Andreas Lindholm, trebarnspappa **Foto** Privat

MINA BARN HAR TILLFÖRT ett element av förundran i mitt liv. Kanske inte primärt genom de blöjor de fyllt, de väggar de ritat på eller de föremål som de i sin iver att leva har råkat tillfoga mycket svåra skador på. Nej, det är mer deras sätt att ibland se på världen som hjälper mig att lyfta min vardags-trötta blick.

På väg hem från scouterna kan hösthimlen över Stenhagen vara särdeles vacker ibland. Jag som är en mycket enkel förälder tänker blott och bart på tandborstning och läggning i dessa lägen och skulle aldrig drömma om att stanna upp och njuta av stjärnornas tindrande ljus. Barnen däremot vill gärna titta, förundras och låt sig hänföras. En gång ställdes frågan vad de olika stjärnorna heter, hur långt bort den närmaste stjärnan är och vad vi människor har för plats i universum. Vad skulle jag svara då? Jag hostade till något om Karlavagnen på fråga A och på B att det är drygt fyra ljusår dit. Okej, det sista har jag googlat fram nu för att framstå som allmänbildad inför er läsare. Förlåt.

I alla fall, istället för att sedan erbjuda ett stimulerande samtal kring ett filosofiskt svar om meningen med allt och vår litenhet i förhållande till universums ofattbara storhet lyckades jag lura med mig barnen in i lägenheten och de började försöka räkna ut hur många cykelturer till affären som motsvarar fyra ljusår. Sedan kom alla de där vardagsgöromålen emellan och det existentiella samtalet uteblev. När jag mitt i lördagsgodiset två dagar senare ville ta upp tråden och dryfta mänsklighetens position i förhållande till ett allomfattande kosmos, och hur de bibelberättelser jag lärde mig i söndagsskolan kan hjälpa oss att se oss själva i ett annat ljus än som det nästintill

osynliga sandkornet som ligger längst ner under alla badkläder, handdukar och mariekex i universums strandväska, var samtalet helt plötsligt inte lika lättstartat.

Går det att föra över denna bild av mig och barnen på väg hem, till samhället i stort? Ja, kanske när det gäller vårt sätt att deala med de frågor som är för stora för att besvaras i fält på ett Excelark. Vi får då här reduceras till två ytterlighetspunkter. Jag står för den del av oss som gör jobbet och rullar på i gamla hjulspår och barnen får representera de som ställer frågorna och ifrågasätter status quo.

Då jag är mittenbarnens mittenbarn och aldrig tvekar att dra en lans för diplomati, konfliktminimering och kompromisser kommer jag förstås här i textens slutskede tvingas landa i att mina favoritsysselsättningar (diska, städa och få saker gjorda) inte alltid är vägen framåt. Var eller vad vore vi idag utan människor som vågar vända och vrida och dissekera de stora frågorna?

Och hur skulle livet se ut utan de plikttrogna och lite halvförundrade föräldrar som borstar tänder? 🙄

ENLIGT MIG



AKTUELLT



Året som gått har inte varit som andra och många av oss har en ny vardag att förhålla oss till. Även helger och högtider påverkas starkt av den pandemi vi befinner oss i. Därför kommer också årets julfirande i Uppsalas kyrkor att se annorlunda ut. Du kommer fortfarande att kunna vara med i julens gudstjänster och uppleva sång, musik och andakt. Det blir inte som vanligt, men tillsammans gör vi att firandet får bli bra ändå.

På [SVENSKAKYRKAN.SE/UPPSALA/JUL](https://svenskakyrkan.se/ uppsala/ jul) hittar du aktuell information om var, hur och när julen firas i kyrkan nära dig.

Även om det blir färre gudstjänster och konserter att besöka på plats under december månad så håller kyrkorna öppet. Du är välkommen in för ljusständning, bön och samtal.

LÅT OSS TILLSAMMANS
LYSA UPP VINTERMÖRKRET
OCH FIRA JULENS UNDER
PÅ DE SÄTT VI KAN.

God Jul

OCH GOTT NYTT ÅR!



Zooma in reformation och höga berg i cirkel

Välkommen till en digital bokcirkel på Zoom med start i januari. Vi kommer att läsa biskop Karin Johannessons bok: *Thérèse och Martin – Karmel och reformationen i nytt ljus*. Den jämför längtan efter Gud med drivkrafter hos bergsbestigare i Himalaya.

Zoombokcirkeln sker var tredje onsdag kl 19–20.30 20 januari, 10 februari, 3 mars, 24 mars, 14 april, 5 maj. Anmälan till britt-marie.helgesson@svenskakyrkan.se senast 15/1. Begränsat antal deltagare.



Familjerådgivning

Svenska kyrkans familjerådgivning är till för vuxna med svårigheter i nära relationer. Det kan gälla en parrelation eller förhållandet till andra närstående, som syskon eller föräldrar. Alla är välkomna oavsett ålder, sexuell läggning och tro.

Med det professionella samtalet som verktyg erbjuder familjerådgivningen en trygg plats för eftertanke, reflektion, dialog och terapeutisk bearbetning under sträng sekretess. Du hittar Familjerådgivningen på Torkelsgatan 2D i Uppsala. Telefontid måndag–torsdag kl 10–11 på 018-51 35 22.



Prenumera på nyhetsbrevet som kommer en gång i veckan.
svenskakyrkan.se/uppsala/nyhetsbrev

Allra senaste programmet finns på vår webbplats.
svenskakyrkan.se/uppsala/program



Emma Schenson är begravd på Gamla kyrkogården och mer om henne och många andra kulturhistoriskt intressanta personer finns att läsa i persongalleriet på kulturpersoner.uppsalakyrkogardar.se.

Bevarade kulturskatter i Uppsala

Kylan till trots är det uppiggande att få komma ut i den friska luften och kanske fånga en och annan solstråle.

På Gamla kyrkogården i centrala Uppsala finns många fina platser för en stund i stillhet och en hel del att upptäcka för den nyfikne. Om du under din promenad skulle få syn på en rosa färgmarkering på en gravs skötselsticka betyder det att du kan läsa mer om personen på webbplatsen kulturpersoner.uppsalakyrkogardar.se.

En av de personer som presenteras i persongalleriet är Emma Schenson. Hon var en av Sveriges första yrkesfotografer och möjligtvis den första kvinnan med fotoateljé i Uppsala. Under sin verksamma tid från 1860-talet och framåt fotograferade hon många personporträtt och Uppsala-vyer, däribland dokumenterade hon den stora restaureringen av Uppsala domkyrka under åren 1885–1893.



Tyvärr finns inga negativ kvar av Schensons fotografier, men på Uppsala universitetsbibliotek finns bland annat ett album bevarat som visar just den omfattande restaureringens alla moment där vi stegvis kan följa hur domkyrkans 118,7 meter höga torn fick dess karaktäristiska utseende som vi känner igen i dag.

Läs gärna om den pågående restaureringen av tornens krön och följ med upp till Uppsalas mäktigaste utsikt i den visningsfilm som du hittar på svenskakyrkan.se/upsala/restaurering-av-domkyrkans-tornkron.



Se och hör goss- och flickkören på webben

När omständigheterna gör att det är svårt att framträda live på det traditionsenliga sätt som många uppsalabor har vant sig vid ställer Uppsala domkyrkas goss- och flickkör om och bjuder på en rad musikaliska ljusglimtar på sina egna hemsidor samt Youtube. Nu i luciahelgen kan du njuta av Gosskören on ice och de kommande dagarna lägger Young Cathedral Voices (tidigare och nuvarande sångare ur de båda körerna) ut en julkonsert som spelats in med hjälp av svenska ambassaden i Warszawa och som också kommer att kunna ses av Uppsalaborna.

Om du inte redan tidigare följer den är ett tips också att börja ha koll på körernas gemensamma adventskalender där varje öppnad lucka innebär en liten bit tonsäkert julgodis varje dag fram till julhelgen. Sjung gärna med!

Här hittar du goss- och flickkören:

udg.se

uppsaladomkyrkasflickkor.se

facebook.com/uppsaladomkyrkasflickkor

facebook.com/uppsaladomkyrkasgosskor



Samtal om det som är viktigt på riktigt

Att leva – vad innebär det egentligen? Om Gud hör dig, vad vill du då fråga? Vad betyder det att vara kristen? Varje termin ges i Lötenkyrkan vid Heidenstamstorg Alpha – en grundkurs i kristen tro för dig som vill reflektera kring Gud, livet och dess mening. Vårterminens startdatum är 13 januari och anmälan görs via svenskakyrkan.se/upsala/lotenkyrkan.

Nästa nummer av Hopp i mitten av mars



LÄR OSS TÄNDA TRYGGT

SIDAN 3

UNDERSÖKER UNIVERSUM

SIDAN 12



FRITT FRAM FÖR STORA FRÅGOR

SIDAN 4



APOLLO HAR LANDAT

SIDAN 8



FRÅN KOSMOS TILL KRUBBAN

SIDAN 10



TINDRANDE TRADITIONER

SIDAN 16

